

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei d'Arqueologia i Paleontologia
Biblioteca del Patrimoni Cultural

4775

Excavació arqueològica duta a terme el juny de 2004 a la Zona 0 de l'establiment ibèric de Darró

Albert López Mullor ; Joan García Targa

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDIX

I.	Situació i descripció del conjunt.....	3
II.	Antecedents	4
III.	Notícia històrica. L'època ibèrica.....	6
IV.	Objectiu de la intervenció i mètode.....	10
V.	Desenvolupament dels treballs	11
VI.	Els materials	14
VII.	Conclusions	15
VIII.	Bibliografia essencial sobre el jaciment	16
IX.	Inventari dels materials.....	18
X.	Repertori estratigràfic	23
XI.	Il·lustracions	39

I. SITUACIÓ I DESCRIPCIÓ DEL CONJUNT (fig. 1-4)

Les ruïnes de Darró són al nucli urbà de Vilanova i la Geltrú, al final del passeig marítim de Ribes Roges. Les zones excavades s'estenen per una sèrie de parcel·les situades entre el turó de Sant Gervasi, la línia fèrria, el passeig marítim i el carrer de Juan de la Cosa. Tanmateix, el sector que va ser ocupat pels antics és molt més gran, perquè abraça tota la superfície del turó, així com una sèrie de finques a l'altre costat de la via del tren, entre el peu del pujol i l'escola "Llebeig". També és probable que sota la platja de Ribes Roges, molt ampliada fa alguns anys mitjançant la construcció d'uns espigons, hi hagi més restes antigues.

La part excavada del jaciment s'ha dividit en quatre grans zones teòriques. La zona 0, on van començar les recerques sistemàtiques actuals, es troba a l'oest del conjunt, prenent com a nord convencional el traçat del ferrocarril. És en aquest indret on s'ha realitzat la intervenció. D'altra banda, s'anomena zona 1 a la finca situada immediatament a l'est, a l'altre costat del carrer de Ponent. La zona 2 és a migdia de la 1, i es tracta d'un solar que abans donava al passeig de Ribes Roges i al carrer d'Alexandre de Cabanyes. En haver desaparegut, el març de 1998, una gran part del traçat d'aquest darrer carrer, ara no hi ha cap solució de continuïtat entre les zones 1 i 2, tot i que una considerable extensió d'aquesta darrera, estèril des del punt de vista arqueològic i situada a l'extrem occidental, va ser edificada els anys 1999 i 2000. Finalment, la zona 3 és la plaça de Darró, situada entre les zones 0 i 2, un bloc d'apartaments i la platja. Aquesta plaça, un cop excavada, es va tornar a urbanitzar el juny de 1998 i l'estiu de 2002, tot preservant les restes que conté el subsòl.

A la zona 0, situada al peu del turó de Sant Gervasi, es conserva una colla de cases de l'època ibèrica, bastides a començament del segle II aC, arrencades a les dues voreres d'un carrer antic traçat d'est a oest. Al costat, hi ha les restes de dos forns per coure-hi ceràmica, de dos dipòsits d'aigua i de diverses sitges, les quals, un cop excavades, romanen tapades. Cal afegir que, al cim i als vessants del turó, hi ha els vestigis més remots de l'establiment de Darró. Fins ara no s'hi ha excavat detingudament, perquè era més urgent resoldre els problemes que plantejava el desenvolupament de la ciutat moderna a la plana litoral. Això no obstant, al vessant oriental s'han dut a terme sondeigs, en què s'han trobat materials que daten, com a màxim, del segon quart del segle V aC. D'altra banda, al subsòl de les cases ibèriques del segle II aC, es van descobrir ruïnes d'habitatges del segle IV.

II. ANTECEDENTS

Les notícies més antigues sobre el jaciment de Darró es remunten a la *Carta del Doctor D. Jayme Pascual... al Doctor D. Francisco Papiol de Padró*, datada de 1789 i transcrita gairebé completa per Josep Coroleu.¹ L'erudit canonge esmenta *las fábricas subterráneas que se han descubierto* (prop de l'ermita de Sant Gervasi) y *los muchos sepulcros llenos de huesos y calaveras pasado el cráneo de algunas de ellas con un clavo*. Aquest paràgraf, glossat a la *Carta arqueológica de la provincia de Barcelona*, ens il·lustra sobre la possible existència d'un poblat ibèric i dóna a entendre que la presència de les ruïnes sota terra era cosa sabuda fa dos-cents anys. Pel que fa a la vil·la romana, a la *Carta arqueológica* es recull la notícia de la troballa d'un paviment de mosaic blanc i negre, que es va destruir, i d'un *home de pedra* del qual no s'ha tomat a tenir cap referència.²

Les primeres evidències tangibles de la presència romana es van localitzar arran de les obres del ferrocarril, el 1880: es tracta d'un capitell i una base de columna que, juntament amb altres vestigis semblants trobats més tard, es conserven en el museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú. Poc després, es va donar a conèixer de forma científica l'únic epígraf descobert al jaciment fins ara, que ja havia estat publicat per Pascual i Coroleu.³ Als anys quaranta del segle XX, Albert Ferrer Soler va realitzar els primers estudis que podríem dir arqueològics en el sentit actual del terme.⁴ Un cop desaparegut aquest estudiós, Antoni Arribas va dur a terme dues campanyes d'excavació sistemàtica al jaciment. Aquells treballs es van concentrar en la zona I, i van servir per a delimitar el mur que tancava a migdia la *pars urbana* d'una vil·la i diversos àmbits d'aquesta residència. La recerca es va publicar al cap de poc,⁵ i durant força anys van ser l'única notícia que es coneixia sobre el sector romà del jaciment. Llavors, però, també es va descobrir per primera vegada la presència d'estructures ibèriques sota les romanes.

L'activitat arqueològica va continuar el 1977, en què col·laboradors del Museu Víctor Balaguer, autoritzats per la Consejería Provincial del Patrimonio Artístico, van recollir els materials escampats per les màquines que feien el moviment de terres per tal de bastir un edifici a la zona 0. També es van netejar les ruïnes que van restar al descobert i es van buidar algunes cambres ibèriques, sobretot de la casa 1 i algunes de la casa 3. Aquesta tasca va continuar, amb menys intensitat, fins al 1979.⁶

Un cop realitzades aquestes excavacions "de salvament", el Museu Arqueològic de Barcelona⁷ en va assumir la direcció científica i el finançament, cosa que va implicar la realització de recerques sistemàtiques a partir del 1980, les quals es van centrar a la mateixa zona 0, per tal d'interpretar i datar les troballes realitzades fins llavors i

---

¹ Coroleu 1979: 29-34.

² Almagro, Serra, Colominas 1945: 230.

³ Coroleu 1979: 29-30; CIL II, 4.444; un estudi més recent a Castellano 1986.

⁴ Ferrer Soler 1944, 1947-1948, 1955.

⁵ Arribas 1956, 1959.

⁶ Cf. alguns resultats d'aquests treballs a Ferrer Martí 1978.

⁷ Des del 1995, Museu d'Arqueologia de Catalunya.

d'ampliar-hi les excavacions.⁸ A partir de 1984, la importància progressiva de les ruïnes va propiciar un acord entre l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú i la Diputació de Barcelona, el resultat immediat del qual va ser la intervenció en el jaciment per part del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments -avui de Patrimoni Arquitectònic Local-, que ha continuat fins ara.

Al llarg d'aquests darrers anys s'han dut a terme nombrosos treballs en el jaciment, els quals l'han convertit en un conjunt molt ben conegut.⁹ Així, durant el 1984 i 1985, es va avançar molt en la recerca de la *zona 0*, i paral·lelament s'intensificà la tasca de prospecció a tota l'àrea arqueològica fins a delimitar-ne el perímetre mitjançant centenars de cales. Els següents dos anys, la recerca va tenir per objecte l'excavació en extensió de les *zones 1 i 2*, i també s'hi van fer sondeigs a la *3*. Tots aquests treballs van donar com a resultat el descobriment d'un tram considerable de la *pars urbana* de la vil·la, així com de diverses dependències de la *pars rustica* i de més restes ibèriques. Al llarg de les campanyes de 1987-1988, es va insistir en la *zona 1*, amb el descobriment de noves instal·lacions de la *pars rustica* de la vil·la i les cases i els forns ibèrics; també s'hi van estudiar els sistemes de drenatge utilitzats durant l'època imperial. El 1990, es va tornar a excavar a la *zona 0*, tant a la casa ibèrica núm. 1 com al sistema hidràulic veí, amb cisternes i canalitzacions, que es va descobrir llavors. El 1992 i 1993, es va treballar a indrets perifèrics del jaciment, com ara l'extrem de llevant de la *zona 1*, en què es va trobar el conjunt d'estances de la *pars rustica* corresponents al segle V, o a la *zona 3*, on van aparèixer més dependències rústiques romanes bastides sobre les ruïnes d'antigues cases ibèriques. El 1998, es van fer importants treballs a la *zona 1*, per tal de delimitar amb exactitud total l'extensió dels sectors fèrtils d'aquesta banda del jaciment, prèvia a la seva cessió a l'Ajuntament per part dels propietaris, que va tenir lloc poc després. Llavors, es va tornar a treballar al centre productor d'àmfores vinateres, així com al costat de la façana meridional de la *pars urbana* de la vil·la. Les troballes més importants es van fer una mica més a migdia i llevant, on van aparèixer diverses estructures de la *pars rustica* utilitzada a l'alt imperi, entre elles un *torcularium*, que fins llavors es desconeixia.

Finalment, a la *zona 0*, el 1994 i 1995, es van dur a terme obres de consolidació. Entre 1996 i 2000, en canvi, es van excavar les cases i recintes artesanals situats més a prop de la via fèrria, al nord del carrer ibèric principal. L'any 2001, es va donar per pràcticament acabada l'excavació en aquest sector, en què d'aleshores ençà només s'hi han fet tasques de manteniment.

---

⁸ López Mullor 1983, López Mullor, Ferrer Martí 1982 a, 1982 b, 1984.

⁹ Cf. López Mullor 1986, 1988 a, 1988 b, 1993, 1995, López Mullor, Fierro 1987, 1988, 1989, 1991, 1992, 1993, 1994, López Mullor, Fierro, Riera, Suau 1999, 2002, López Mullor *et alii* 1992.

III. NOTÍCIA HISTÒRICA. L'ÈPOCA IBÈRICA¹⁰

La fundació

La data més antiga documentada fins avui a Darró, cal situar-la a mitjan segle V aC. Correspon a ceràmiques d'importació localitzades en un sondeig al vessant oriental del turó de Sant Gervasi. Es tracta de fragments àtics de vernís negre, decorats amb oves incises i palmetes impreses. D'altra banda, als anys cinquanta es van trobar casualment dos *kylix* de tipus *inset lips*, que poden datar-se del segon quart del segle V.¹¹ De moment, la ceràmica no es pot associar a estructures coetànies, però indica que la part més antiga del jaciment es troba al turó. En aquest mateix sector, l'any 2004, s'han realitzat petites cales, amb motiu de les obres del nou accés, situat al vessant de llevant, que han donat ceràmica àtica de vernís negre en les capes situades per sobre de la roca.

D'altra banda, la prospecció realitzada pel nostre Servei arreu del terme de Vilanova i la Geltrú va donar com a resultat la localització de nombrosos nuclis ibèrics. En un d'aquests, al sector de Sant Cristòfol, es va registrar la troballa superficial d'un fragment de *kylix* àtic de figures negres, datable de final del segle VI o començament del V. Es tracta d'una peça fora de context, però ens fa plantejar l'activitat d'aquest lloc des d'una data relativament alta, i especular amb la possibilitat que la fundació de Darró correspongui al mateix moment.

Per comprendre més bé el panorama evolutiu del jaciment, és interessant de glossar algunes dades relatives al medi i als canvis que va experimentar al llarg de l'antiguitat.

L'evolució del medi

Les troballes han palesat que Darró era als primers temps un sector d'aiguamolls travessat per diversos corrents fluvials, amb una ocupació humana irregular. L'indret poblat més antic abraçava el turó de Sant Gervasi, on coneixem la ceràmica del segle V aC i s'ha trobat un habitatge del segle IV construït al peu. Per aixecar-lo calgué realitzar treballs de dessecació, que consistiren en la col·locació d'un entramat d'elements de fusta¹² sobre la zona pantanosa, a sobre del qual es va posar una sèrie de rebliments de pedres, terra i ceràmica. A més, en aquesta zona del jaciment, s'han descobert diversos vestigis, molt malmesos, de forns per coure-hi minerals, probablement de ferro, que es van fer servir des del segle III aC, com a mínim. Les altres restes del segle IV es van trobar al bell mig de la *zona 1*, al costat del carrer actual d'Alexandre de Cabanyes. Pel que fa a la tercera fase del poblat, datada dels segles II i I aC, les restes ocupen una gran part del jaciment, inclosa la

---

¹⁰ Com que a la *zona 0* la majoria dels vestigis trobats corresponen al període ibèric, aquesta *Notícia* es refereix únicament a aquesta època en el jaciment.

¹¹ Trias 1967: 273-274.

¹² Algunes restes del qual romanien *in situ*, conservades dins la capa freàtica, i van ser extretes el 1996 amb l'ajut d'un equip del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya, del Museu d'Arqueologia de Catalunya, encapçalat pel seu director, Xavier Nieto.

zona 3 i els predis a tramuntana de la via fèrria, i són més abundants que no pas les del moment anterior; potser perquè estan menys arrasades.

Aquest panorama indica que els ibers van establir-se en llocs ben determinats, situats al cim i als vessants oriental i meridional del turó i en una franja en diagonal que abraçava, amb referències actuals, des de l'escola "Llebeig" fins al mig de la *zona 1*. Aquests indrets van ser utilitzats durant les tres etapes de poblament més antigues. Això no és un fet casual, ja que els sectors propers al turó es troben lògicament enlairats respecte a la resta de la superfície del jaciment, i en l'esmentada franja des de l'escola fins a la *zona 1* el terreny verge també està en una cota força alta. A més, en els llocs relativament baixos, com és el sector oriental de la *zona 0*, hem trobat testimonis de tasques de dessecació realitzades el segle IV.

Tot això fa pensar que durant el segle V, la data més antiga coneguda fins ara, els ibers van establir-se en l'indret més enlairat, el turó de Sant Gervasi, que dominava la desembocadura en forma de delta d'un riu. Aquest corrent posseïa, com a mínim, dos braços. El primer devia tenir una riba al peu del turó i l'altra, al mig de la *zona 1*. L'amplada del segon segurament abraçava des del final de la zona esmentada fins a la torre de Ribes Roges, aproximadament. Entre els dos braços hi devia haver una mena d'illa o península, ocupada almenys des del segle IV.

Ja hem indicat que durant aquell segle es van fer treballs de drenatge al peu del turó, indret on l'ocupació va ser molt densa als segles II-I aC. Durant l'etapa romana del jaciment va continuar l'expansió del poblament mitjançant la dessecació del delta. Cap al 50/40 aC, al nord de la via fèrria es podria haver construït la *pars urbana* de la vil·la, a la zona més alta del llit del primer braç de la desembocadura del riu. En aquest indret ja s'havien dipositat de forma natural capes al·luvials que potser es van completar artificialment; la resta, però, va continuar igual. Això no obstant, a l'extrem de migdia de la diagonal teòrica de la *zona 1*, es va bastir una terrisseria que produïa àmfores vinateres, entre altres materials. Segurament, la terrisseria es va posar a l'antiga riba del primer curs fluvial que, gràcies a la tasca de drenatge esmentada i als rebliments naturals, degué esdevenir una petita badia.

L'etapa definitiva d'aquest procés s'ha de situar durant l'imperi de Trajà, època en què la vil·la romana va patir nombrosos canvis, entre els quals l'abandó de la terrisseria augustal i sobretot l'aixecament d'una nova àrea residencial. Aquesta darrera tasca va implicar la dessecació d'un sector pantanós relativament extens, que comprenia des del límit meridional de la residència fins, com a mínim, al passeig actual de Ribes Roges. Aquest drenatge es va realitzar d'una sola vegada durant el segle II de la nostra era, tot i que no va ser total perquè, al davant de la *pars urbana* de la vil·la va restar un estany la funció del qual, alhora que decorativa, potser també estava relacionada amb el drenatge de les aigües del subsòl.

L'establiment dels segles IV i III aC

Un cop vistos els canvis que van tenir lloc al medi durant l'època antiga, resumirem breument l'evolució de l'establiment ibèric. Així, els segles IV i III, que representen arreu el moment de consolidació i expansió de les poblacions ibèriques costaneres, a Darró van ser igualment importants. Pel que fa a les estructures arquitectòniques, les restes dels habitatges que coneixem indiquen que es tractava de cases subrectangulars d'espai unitari, dotades de llar central. Les parets tenien sòcols de pedra, però eren de tovot, i la coberta degué ser a base de terrats d'argila sobre bigues, ja que no s'hi ha trobat, ni d'aquesta fase ni de la següent, cap fragment d'argila amb empremtes vegetals.

El 1977, a la *zona 0* es van descobrir les restes de dos forns arrasats. Tenien planta el·líptica, un suport central i un *praefurnium* diferenciat. Més tard, a la *zona 1* es van localitzar els vestigis d'una terrisseria a la qual pertanyien dos grans forns, que van funcionar almenys des del segle IV. La seva data d'abandó es pot deduir del material que contenien: l'un va aparèixer ple de fragments d'àmfores del tipus PE 15, datat a Eivissa entre el 305 i el 255 aC,¹³ acompanyats d'algunes àmfores ibèriques, i l'altre de ceràmica del segle II aC. Per tant, mentre que el primer es va deixar d'utilitzar cap al final del segle III o el començament del segle II aC, coincidint amb els canvis ocasionats per la conquesta romana, l'altre es va fer servir una mica més. L'ús d'aquestes estructures coincideix *grosso modo* amb la dels forns de la *zona 0* esmentats abans, i invita a datar-los del segle IV o III. Quant al moment d'abandó, aquestes darreres instal·lacions degueren perdurar fins al segle II, tenint en compte les peces que es van trobar a dins.

Cal afegir que, dins la *zona 0*, per sota de les construccions de la fase següent, tant de les cases 1, 2 i 3 com de l'àmbit 4, s'han descobert nombrosos vestigis de forns per obtenir-hi metall, versemblantment ferro, que donen testimoni d'una notable activitat transformadora de les primeres matèries, datada com a mínim del segle III. Aquesta activitat, per tant, es va desenvolupar al mateix temps que l'agricultura, palesada per la presència de sitges i els estudis pal·linològics, així com de la ramaderia i la pesca, que es desprenen de les troballes de fauna, i de l'activitat terrissaire descrita en els paràgrafs anteriors. Tot plegat no es diferencia essencialment d'allò que és comú en altres establiments cossetans descoberts els darrers decennis, dels quals Darró va ser el primer en ser conegut i, segons sembla, va tenir una importància notable ja des d'aquesta primera fase. S'ha d'esmentar, a més, la influència púnico-ebusitana que denota la imitació d'àmfores d'aquesta procedència, datades dels segles IV-III, cosa que potser té a veure amb el domini bàrquida del litoral mediterrani de la península Ibèrica, de què es fan ressò les fonts.

Els segles II-I aC

Els fets esdevinguts a Darró cap al començament del segle II no palesen cap trencament de l'activitat ja que hem vist, per exemple, com almenys un dels forns ceràmics segueix funcionant. Això no obstant, el més eloqüent és l'ampli canvi urbanístic, tant des del punt de vista del traçat com de la densitat d'habitatges, que va patir l'establiment. Aquest

---

¹³. Ramon 1981: 102-103.

fenomen s'aprecia molt bé a la *zona 0*, on es va bastir de bell nou una retícula urbana, de la qual s'han descobert quatre cases i una sèrie d'instal·lacions annexes, així com dos carrers que formen una cruïlla. A la *zona 1*, va passar el mateix, en construir-se almenys dues cases sobre les instal·lacions anteriors amortitzades, i a la *zona 3* les restes d'altres edificacions coetànies són abundants, per bé que malmeses. S'intueix, a més, un ampli raval al nord de la línia fèrria actual, on la trama urbana no sembla tan compacta, tot i que la superfície ocupada és extensa.

En general, es tracta d'habitatges de planta quadrangular, força compartimentats, amb parets mitgeres i estances definides i amb diverses utilitzacions, que molt sovint inclouen la presència de pous per obtenir aigua i tallers familiars. S'assemblen als de la fase anterior perquè tenen sòcols de pedra poc treballada i unida amb fang, a més d'una probable coberta en forma de terrat, però les parets són de tàpia en comptes de tovot. A l'interior també hi ha llars a terra, encara que, en certs casos, coneixem més bé els forns metal·lúrgics, dotats de xemeneies i conductes de ventilació.

Aquesta continuïtat del poblament de Darró, cal fer-la extensiva als nuclis de la rodalia, alguns dels quals s'han anat excavant els darrers anys, tot i que la majoria només es coneixen mitjançant la prospecció. És evident, però, que una gran part van ser utilitzats durant aquest període, cosa que fa pensar que el paper del nostre establiment envers els veïns no havia canviat gaire respecte al període anterior o que potser s'havia reforçat. Així, en aquesta època més tardana també es pot parlar d'una funció de centre de distribució i mercat, que no va ser aturada sinó més aviat enfortida en aquesta etapa primerenca del domini romà.

L'abandó

De la mateixa manera que el fet de la conquesta romana no va representar un trasbals en l'establiment, encara que va influir en l'urbanisme i en el volum i l'orientació del comerç, el procés posterior de romanització, entès com a colonització sistemàtica, va tenir d'altres conseqüències menys benèfiques. A partir dels decennis centrals del segle II, la progressiva implantació a tot el territori de nous nuclis urbans o la modificació dels antics va fer anar trontollant l'organització immediatament posterior a la conquesta, hereva de les velles relacions socials i econòmiques dels ibers. D'aquesta manera, la davallada de l'establiment de Darró palesada des del primer quart del segle I aC, arriba en un moment en què començava la darrera embranzida romanitzadora, que ja havia afectat la majoria dels nuclis de població important i que culminaria a finals del segle, en temps d'August. Al nostre establiment, l'abandó i la subsegüent transformació de tots els seus satèl·lits va arribar un xic abans, cap al 50/40 aC. La seva immediata posterior transformació en vil·la romana, o més aviat en un establiment agrícola central acompanyat d'altres vil·les secundàries i de petites cases de pagès distribuïdes pel que havia estat la seva àrea d'influència, va ser un signe inequívoc de la nova marxa dels temps.

IV. OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ I MÈTODE

Dins del programa habitual de manteniment de la finca propietat de la Diputació de Barcelona a l'establiment ibèric i romà de Darró, coneguda convencionalment com a zona 0 del jaciment, els darrers anys s'ha dut a terme el reforçament dels fonaments de la tanca metàl·lica perimètrica. La fonamentació d'aquesta estructura, a causa de l'avanç de les excavacions, havia quedat progressivament descalçada, en rebaixar-se considerablement el nivell de circulació dins el predi, i un cop acabada la recerca i iniciada la posta en valor de les ruïnes per a la seva presentació pública, es va decidir de dur a terme aquesta millora. Els treballs van consistir en l'aprofundiment dels fonaments i la seva protecció amb un calaix de taules de fusta, tractada per resistir l'acció de la humitat i de les sals marines.

Fins al 2004, ja s'havia reforçat la fonamentació de la tanca als cantons occidental i septentrional del predi. A migdia, però, on havia de continuar aquesta tasca, restava una petita franja longitudinal sense excavar, ja que, al 1983, s'hi havia instal·lat una canonada de conducció d'aigües que hi impedia qualsevol intervenció. Un cop que aquesta canonada va restar inutilitzada, l'any 2003, en desviar-se la conducció per la plaça de Darró, era el moment oportú per excavar aquest sector i alhora fer desaparèixer la canonada que, en certs trams, transcorria a l'aire lliure, entre les ruïnes. El que no sabem, com es veurà, és que la conducció d'aigua anava acompanyada d'una altra d'electricitat, col·locada força més tard (1993), sense cap comunicació a la propietat.

L'excavació es va fer de forma manual, amb l'ajut d'una parella de manobres, segons el mètode estratigràfic, amb registre mitjançant fitxes de totes les unitats estratigràfiques aparegudes que figuren en la planta general i en les fotografies annexes. El material trobat¹⁴, després d'haver estat rentat i classificat, figura a l'inventari inclòs dins aquesta memòria i ha estat dipositat al Museu Biblioteca Víctor Balaguer, on roman una gran part de les peces trobades a l'excavació del jaciment.

---

¹⁴ Cf. alguns exemples a les làmines I i II.

V. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS (fig. 3, 5-16)

Els treballs, duts a terme entre el 9 i el 19 de juny de 2004, van consistir en l'excavació parcial del sector assenyalat a la figura 3, situat dins la *zona 0* del jaciment. Aquesta estreta franja, al darrera de les cases ibèriques 1 i 3, del sector 5, i de les cisternes bessones del sud-oest, s'havia deixat com a testimoni al costat de la tanca del jaciment, per tal de no descalçar-la. Ara en fer-se'n els fonaments nous, calia fer un rebaix d'uns 40-50 cm en tota aquesta extensió, per tal de col·locar-hi la sabata.

En conseqüència, en primer lloc, es va realitzar la neteja de la vegetació a tot el sector susceptible d'excavació, així com l'extracció manual de l'estrat superficial (00001) fins a posar al descobert la canonada del servei municipal d'aigües, col·locada el 1983 (02415, fig. 14). Després d'aquesta tasca va començar l'excavació arqueològica en el sentit estricte del terme, amb la finalitat de documentar la seqüència estratigràfica en aquesta llenca de terreny. A la meitat de llevant, ja es coneixia força bé perquè, el 1982 i el 1996, es va excavar l'entorn immediat de l'estança F de la casa ibèrica número 3, situada en aquest indret (fig. 6). L'entorn de la casa 1, al mig del sector excavat, estava molt malmès per la canonada descrita més amunt, igual que la capçalera de les dues cisternes bessones reblertes al 50/40 aC, les quals van ser excavades el 1990 (fig. 9, 11, 15, 16).

Cal dir, en primer lloc que, com que en tota la franja estudiada només s'ha treballat, com a màxim, fins a la cota - 40 cm (a comptar des del nivell superficial), fondària imprescindible per reforçar la fonamentació de la tanca. Per tant, tota la terra dipositada corresponia a una mateixa capa (00001), dipositada no fa gaire, en col·locar-hi la primera canonada, el 1983 –que ara s'ha extret perquè es trobava en desús-, i una altra (02414) dins la qual hi havia una conducció elèctrica, localitzada en l'excavació que ressenyem, de la qual no teníem cap notícia (fig. 11, 14). Ara, hem sabut que data del 1993, moment, en què, com la primera, es va instal·lar per part de l'empresa concessionària sense autorització de la propietat del predi –en aquest cas la Diputació de Barcelona-, i en conseqüència sense cap mena de control arqueològic.

Davant d'aquests antecedents, tot el material trobat s'ha inventariat en un sol estrat i el considerem fora de context, encara que, *per se*, apporti certes dades cronològiques que confirmen allò que ja sabíem sobre l'evolució d'aquesta zona del jaciment, utilitzada per primer cop a mitjan segle IV aC com a ampliació del poblat ibèric del turó, remodelada al començament del II aC i, des del 50/40 aC, profundament modificada en integrar-se a la *pars rustica* de la nova vil·la romana. Al final, s'hi va instal·lar una necròpolis d'inhumació utilitzada, com a mínim, fins al segle V de la nostra era.

Pel que fa a les estructures arquitectòniques trobades, l'excavació n'ha proporcionat alguna de nova, però en general només s'hi ha localitzat la prolongació de murs que ja coneixíem descoberts en el decurs de campanyes precedents. Tot això ajudarà una mica a completar la planta general del jaciment, i serà particularment útil en el cas de les cisternes bessones, de les quals, encara que molt destrossada per la conducció elèctrica del 1993, se n'ha descobert la testera septentrional (02411-02412).

Tot seguit, encara que ja aparegui extensament dins les fitxes estratigràfiques, passem a fer una descripció ràpida de les estructures descobertes:

Associades a la casa 3 (fig. 3, 7-9)

02401: Alineació de tres lloses, d'entre 0,45-0,50 m de llargària per 0,35-0,40 m d'amplària, que formen un esglaó d'accés des de l'extrem meridional del carrer nord-sud que flanqueja la casa ibèrica 3, cap al carreró que la limita a migdia, al qual dona l'accés a l'àmbit F de l'habitatge. Aquest graó s'adossa al mur 0021, parament orientat d'est a oest que tanca F a migdia.

02402: mur d'orientació nord-sud, d'1,60 m de llargària conservada, per 0,30-0,35 m d'amplària. És fet de pedra calcària del país, de mida petita, lligada amb terra. L'extrem sud va ser tallat en el moment d'instal·lar la canonada per a la conducció d'aigua, el 1983. És, doncs, evident que aquesta estructura es deu prolongar més enllà de la tanca de la zona 0, a través del subsòl del vial que la limita a migdia.

02403: alineació de pedres orientades d'est a oest, de 0,75 m de llargària per 0,20 m d'amplària, adossada a l'extrem oest del mur 00021. Potser, formava part d'un rebliment, remogut per la canonada 02415, dipositat entre els murs 00021, 02402 i 02404, als quals s'adossa.

02404: mur d'orientació nord-sud, adossat al límit oest de la paret 00021, que tanca al sud l'àmbit F de la casa 3. Presenta una llargària de 2,75 m i una amplària mitjana que oscil·la entre 0,45 i 0,50 m. Va ser tallat consecutivament per la conducció d'aigua (02415) i per la d'electricitat (02414). Com la unitat 02402, excedeix clarament els límits establerts per la tanca perimetral del jaciment en aquesta zona.

02405: mur d'orientació nord-sud, de 0,90 m de llargària per 0,45 m d'amplària mitjana, format per pedres no gaire grans i tascons. Com la majoria dels paraments que descriurem, va ser tallat per les dues conduccions que passaven per aquest sector. Tot i que l'hem donat un número nou, sembla ser la mateixa paret coneguda d'antuvi com a 00108, que en el seu extrem sud excedeix els límits de la zona acotada del jaciment i s'endinsa per sota del carrer adjacent.

02406: parament sobre el qual recolza en part la fonamentació de la tanca perimetral de la zona 0, afectat en la cara nord per la conducció elèctrica. Atès que presenta una orientació de nord-est cap a sud-oest, a l'extrem nordoriental n'hem trobat una filada mentre que al sudoccidental desapareix. Se n'ha pogut documentar una llargada de 6 m i s'observen les mateixes característiques formals dels murs descrits més amunt.

Associades a la casa 1 (fig. 3, 11, 15)

02407: mur en direcció est-oest, de 3,00 m de llargària amb una amplària màxima conservada de 0,60 m. És fet de pedra mitjana lligada amb terra. Hi recolza la tanca

perimetral de la *zona 0* i està limitat al nord per la conducció elèctrica. És evident que s'endinsa més enllà de l'àmbit de la finca de la Diputació.

Associades al sector 5 (fig. 3, 12, 16)

02408: parament que presenta les mateixes característiques tècniques que l'anterior, amb una llargària conservada de 3,55 m i una amplària màxima de 0,50 m. A l'extrem oest, però, es cobert per les restes d'un paviment fet de codolets lligats amb morter de calç (02409), que cobreix una capa de pedres (02410) que semblaria anivellar l'interior de les restes d'un hipotètic recinte molt malmès per les obres d'infraestructura modernes. Tot plegat es troba en una cota més alta que el mur 02411-02412, tancament de les cisternes bessones, en què hi podria haver recolzat. La presència de la conducció elèctrica (02414) va impedir de comprovar fefaentment aquesta posició.

02411-02412: mur d'orientació est-oest que constitueix la testera meridional del conjunt format per les dues cisternes bessones del sud-oest de la *zona 0*. Va ser malmès per la conducció elèctrica (02414), però se'n pot apreciar clarament una llargària d'1,5 m i una amplària mitjana de 0,45 m. En realitat, la seva base ja es coneixia perquè es va posar al descobert en el decurs de la campanya de 1990 i s'hi va assignar el número 00230. Cal remarcar que aquest parament, que està constituït per dos trams –d'aquí la doble numeració–, està adossat a la divisió longitudinal de les cisternes (00227), cosa que podria indicar que es tracta d'un tancament parcial i que els dipòsits continuaven més enllà de l'àmbit estricte de la *zona 0*. Com hem vist en tractar de les unitats anteriors, sembla que 02408 a 02410 hi recolzaven.

VI. ELS MATERIALS (fig. 17, làm. I, II)

A les il·lustracions annexes es presenten algunes de les peces trobades, les més ben conservades, tot i que, com es pot veure als inventaris, no siguin les més representatives pel que fa al nombre d'exemplars. Ja hem dit, però, que aquestes consideracions estadístiques careixen d'interès, en tractar-se d'una capa remoguda. Si de cas, les classes de material aparegudes són indicatives del període d'ocupació d'aquesta zona del jaciment.

No cal dir que la ceràmica ibèrica és la més ben representada, encara que aparegui poc a les làmines, atès el pèssim estat de conservació de la majoria dels fragments trobats. Hem preferit, però, representar algunes peces indicatives, pel que fa a la forma i la decoració. Per ordre cronològic, cal esmentar en primer lloc un morter de tipus púnic-ebusità (làm. I.2), relativament freqüent dins els estrats ibèrics del jaciment, particularment en l'etapa dels segles II-I aC (180-50/40 aC). Igualment freqüent dins aquest període, tot i que el *floruit* d'aquesta forma s'ha de situar entre els darrers decennis del segle II i una mica més enllà de la meitat del segle I, és la presència d'un gobelet de ceràmica ibèrica local de pasta bicolor, imitació de la forma Mayet II de la producció itàlica de parets fines (fig. 17, làm. I.3). Coetani de tot plegat és el plat de ceràmica comuna itàlica que apareix a la làmina II (núm. 2).

El conjunt, tanmateix, també conté indicis d'etapes més tardanes en l'ocupació d'aquest sector del jaciment, com ara un àmfora de la forma Dr. 8 (fig. 17, làm. I.1), produïda entre el final del segle I aC i el segle I avançat. Es tracta d'un tipus d'origen bètic, del qual se'n van fer imitacions a la Tarraconense –per exemple a Empúries-. Aquesta peça, a parer nostre no presenta una pasta gaire meridional i potser podria ser d'aquí. A més, es presenten diversos fragments de la forma Drag. 37 de *t.s.* hispànica (làm. II.3-6), documentada abastament a Darró i probablement produïda en algun taller de l'*hinterland* de *Tarraco*, com per exemple el de Mont-Roig del Camp¹⁵. Per acabar, cal esmentar una vora d'olleta de ceràmica comuna africana, semblant al tipus Ostia I, 267.

---

¹⁵ On fa alguns anys L. Pallejà va trobar un motlle per fabricar aquesta mateixa forma.

VII. CONCLUSIONS

La petita excavació realitzada ha palesat que, malauradament, el límit meridional de la zona 0 del jaciment havia patit una important destrossa, en haver-s'hi col·locat, sense informar-ne a la propietat, dues canonades de servei, una d'aigua, el 1983 (02415) i una d'altra d'electricitat (02414), deu anys més tard. D'aquesta manera, els estrats més superficials dipositats en aquesta àrea s'havien vist completament pertorbats per aquest fet (fig. 14-15, especialment).

Això no obstant, hem pogut comprovar, com ja havien palesat petits treballs al vial que limita a tramuntana la plaça del Darró, que tant la trama urbana ibèrica, com les restes de la *pars rustica* de la vil·la romana presents a la zona 0, continuaven en general fora de la tanca moderna i enllaçaven amb allò que es va descobrir en el decurs de les campanyes fetes a la zona 3, actual plaça de Darró.

Pel que fa a les estructures trobades a migdia de la casa 3 (fig. 3, 6, 9-10), palesen que aquest habitatge potser va estar limitat per un carreró o un passatge al sud-est, com ja havíem apuntat fa temps. Al sud-oest, però, es documenten murs fins ara desconeguts els quals fan pensar que l'àmbit E, on hi havia el forn per, probablement, coure-hi metalls, va experimentar una notable ampliació en una etapa relativament tardana del funcionament de la casa, potser a la sisena fase documentada, en un moment que es podria situar al llarg de la primera meitat del segle I aC.

Les parets 02406, 02407 i 02408 (fig. 3, 8, 11-13) semblen tenir un altre sentit ja que la seva cota i orientació les fa associables a la *pars rustica* de la vil·la romana que, com se sap, va estendre les seves dependències a la zona 0 des del començament del segle II fins a un moment indeterminat del baix imperi, potser no gaire abans que el sector es comencés a utilitzar com a necròpolis d'inhumació (segles IV-VI).

El darrer d'aquest murs està associat a un paviment de còdols (02410) i és clarament posterior, per posició estratigràfica, a l'abandó de les cisternes bessones del sud-oest del predi (fig. 3, 16) que, com s'ha dit més amunt, va tenir lloc al 50/40 aC, en restar inoperants les cases ibèriques i fundar-se la vil·la romana. No s'ha d'oblidar que aquesta breu excavació també ha proporcionat el traçat complet de la testera meridional dels aljubs, tot i que, amb les reserves que són del cas, atès que es va trobar molt malmesa, sembla que estava format per sengles trams de paret (02411 i 02412) adossats al mur central que serveix de divisió entre els dipòsits (00227). Aquesta disposició de la testera podria indicar que, de bon començament, les cisternes eren més llargues que no pas ara i que es van compartimentar transversalment amb les parets que ara s'han descobert.

VIII. BIBLIOGRAFIA ESSENCIAL SOBRE EL JACIMENT

ALMAGRO, M.; SERRA RÀFOLS, J.C.; COLOMINAS, J., 1945: *Carta arqueológica de España*. Barcelona. Madrid.

ARRIBAS, A., 1956: "La primera campaña de excavaciones en el poblado ibérico y la 'villa' romana de Adarró". *Boletín del Centro de Estudios de la Biblioteca-Museo Víctor Balaguer* (Vilanova i la Geltrú), IV: 23-48.

--. 1959: "El poblado ibérico y la villa romana de Adarró (Villanueva y Geltrú)". *Ampurias* (Barcelona), XX: 323-329.

CAIXAL, A.; CASTELLANO, A., 1986: "Les fonts escrites sobre Darró i la seva contrada". *Memòria 1984*, Diputació de Barcelona, Servei de Catalogació i Conservació de Monuments. Barcelona, 1986: 142-148.

CASTELLANO, A., 1986: "La inscripció votiva romana del turó de Sant Gervasi". *Memòria 1984*, Diputació de Barcelona, Servei de Catalogació i Conservació de Monuments. Barcelona, 1986: 148-150.

COROLEU, J., 1979: *Historia de Villanueva y Geltrú*. Vilanova i la Geltrú (2a. ed.).

FERRER MARTÍ, A., 1978: "El poblat íbero-romà de Darró de nou al descobert". *Informació Arqueològica* (Barcelona), 26: 24-28.

FERRER SOLER, A., 1944: "Restos de una villa romana en Villanueva y Geltrú". *Ampurias* (Barcelona), VI: 334-336.

--. 1947-1948: "El poblamiento ibérico del Panadés y extensiones". *Ampurias* (Barcelona), IX-X: 272-286.

--. 1955: "Prospecciones en yacimientos romanos de Sitges y Villanueva y Geltrú". *Archivo Español de Arqueología* (Madrid), XXVIII: 174-179.

LÓPEZ MULLOR, A., 1986: "Establiment ibèric i romà de Darró". *Memòria 1984*, Diputació de Barcelona, Servei de Catalogació i Conservació de Monuments. Barcelona, 1986: 129-142, 198-203.

--. 1988 a: "Darreres intervencions a l'assentament ibèric i la vil·la romana de Darró (Vilanova i la Geltrú, Garraf)". *Tribuna d'Arqueologia 1987-1988*, Generalitat de Catalunya, Servei d'Arqueologia. Barcelona: 53-68.

--. 1988 b: "La campanya d'excavacions de 1987 a l'assentament ibèric i vil·la romana de Darró". *Primera Edició* (Vilanova i la Geltrú), 2.

--. 1993: "Los talleres anfóricos de Darró (Vilanova i la Geltrú, Barcelona). Noticia de su hallazgo", *Empúries* (Barcelona), 48-50; 1986-1989, II (1993): 64-76.

--. 1995: "Recent work on villas around Ampurias, Girona, Iluro and Barcelona (NE Spain). Villa romana de Darró (Vilanova i la Geltrú, Barcelona)". *Journal of Roman Archaeology* (Ann Arbor, Michigan), 8: 301-306.

LÓPEZ MULLOR, A.; FERRER MARTÍ, A., 1982 a: "Avenç dels resultats de les excavacions a l'establiment ibèric i romà de Darró (1977-1981)". *Butlletí del Centre d'Estudis de la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer* (Vilanova i la Geltrú): 171-198 [*id.* en llengua castellana dins *Homenaje al prof. Martín Almagro Basch*, III. Madrid: 109-119].

--. 1982 b: "Darró o Adarró o Aderró. Vilanova i la Geltrú". *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*. Barcelona: 342-344.

--. 1984: "Les excavacions a Darró durant l'any 1983". *Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer* (Vilanova i la Geltrú).

LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO MACÍA, X., 1987: "Les excavacions al conjunt de Darró durant l'any 1986". *Primera Edició* (Vilanova i la Geltrú), 1: 5-12.

--. 1988: "L'època ibèrica a Darró. Hipòtesis i evidències proporcionades per les darreres excavacions (1984-1988)". *Miscel·lània Penedesenca* (Sant Sadurní d'Anoia), XI: 37-68 [*id.* en llengua castellana dins *Espacio, Tiempo y Forma* (Madrid), 1, serie II, Historia Antigua (Homenaje al profesor Eduard Ripoll Perelló) 1988: 117-141].

--. 1989: "L'època romana a Darró". *Miscel·lània Penedesenca* (Sant Sadurní d'Anoia), XIII: 69-116 [*id.* en llengua castellana a *Espacio, Tiempo y Forma* (Madrid), 3, serie I, Prehistoria y Arqueología, 1990: 203-254].

--. 1991: "Un conjunt ceràmic de l'època baix-republicana trobat a l'establiment ibèric de Darró, Vilanova i la Geltrú". *Miscel·lània Penedesenca* (Sant Sadurní d'Anoia), XV: 137-196.

--. 1992: "Materials per una classificació de la ceràmica ibèrica al torn produïda a Darró (Vilanova i la Geltrú)". *Miscel·lània Penedesenca* (Sant Sadurní d'Anoia), XVI, I: 7-96.

--. 1993: "Un conjunt ceràmic tancat, del segle V dC., trobat a la vil·la romana de Darró (Vilanova i la Geltrú)". *Miscel·lània Penedesenca* (Sant Sadurní d'Anoia), XVIII: 113-139 [*id.* en llengua castellana dins *Espacio, Tiempo y Forma* (Madrid), 6, serie I, Prehistoria y Arqueología, 1993: 343-364].

--. 1994: "Un horno con ánforas de tipo púnico-ebusitano hallado en Darró (Vilanova i la Geltrú, Barcelona)". *Coloquios de Cartagena, I. El mundo púnico. Historia, sociedad y cultura* (Cartagena, 17-19 de noviembre de 1990). Murcia: 443-463.

-- 2000: "Darró i el poblament ibèric al Garraf". L'hàbitat protohistòric a Catalunya, Rosselló i Llenguadoc Occidental. Actualitat de l'arqueologia de l'edat del Ferro [AFEAF'98. XXII Colloque International pour l'étude de l'âge du Fer, Girona, 21-24 de maig de 1998], Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, Sèrie monogràfica, 19. Girona, 2000: 43-58.

LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO, X.; CAIXAL, À., 1997: "Ceràmica del segle IV al X procedent de les comarques de Barcelona". *Contextos ceràmics d'època romana tardana i de l'alta edat mitjana (segles IV-X). Taula rodona* (Arqueomediterrània, 2), Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona, Universitat de Barcelona, Museu de Badalona. Barcelona: 59-82.

LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO, X.; CASTELLANO, A.; CAIXAL, À., 1992: *La primera Vilanova. L'establiment ibèric i la vil·la romana d'Arró, Darró o Adarró de Vilanova i la Geltrú. Síntesi dels resultats de les darreres recerques arqueològiques i històriques*, Diputació de Barcelona i Institut d'Estudis Penedesencs. Sant Sadurní d'Anoia.

LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO, X.; RIERA, M.; SUAUA, L. 1999: "Resultats de les darreres campanyes d'excavació a l'establiment ibèric i la vil·la romana de Darró (Vilanova i la Geltrú, Garraf)". *9enes. Jornades d'Estudis Penedesencs. Calafell 1996* [Miscel·lània Penedesenca, XXIV]. Sant Sadurní d'Anoia, 1999: 217-268.

--. 2002: "Les excavacions a Darró (Vilanova i la Geltrú, Garraf) entre 1996 i 1998". *Tribuna d'Arqueologia 1998-1999*, Generalitat de Catalunya, Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei d'Arqueologia. Barcelona, 2002 : 175-210.

VIRELLA, A., 1978: "De quan Vilanova i la Geltrú era un empori del vi". *Miscel·lània Penedesenca* (Sant Sadurní d'Anoia), I: 205-240.

IX. INVENTARI DE MATERIALS

Tipus de material	Nº Ind.	Frag	Observacions
Ceràmica Campaniana A	3	3	Fragment de vora i paret de forma Lamb. 5/7
	1	1	Fragment de vora i paret de forma Lamb. 30
		35	Fragments informes
Ceràmica Campaniana B	2	2	Fragments de fons d'una forma Lamb. 1
<i>Terra Sigillata</i> Hispànica	1	1	Fragment de vora i paret d'una forma Drag. 36. Decoració molt malmesa
	1	1	Fragment de vora i paret d'una forma Drag. 37. Decoració molt malmesa
	1	1	Fragment de fons amb peu d'una forma Drag. 37.
	5	1	Fragments decorats amb motius geomètrics i vegetals. Possiblement de la mateixa Drag. 37.
Ceràmica de parets fines	1	1	Fragment de fons complet d'un gobelet de la forma Mayet II, d'origen local.
Ceràmica comuna itàlica		14	Fragments informes de parets de cassoles.
	1	1	Fragment de vora i paret d'un plat-tapadora.
Ceràmica comuna africana	1	1	Fragment de vora d'olla de cocció oxidada, pasta ataronjada i desgreixant blanquinós.
Ceràmica púnico-ebusitana	1	1	Fragment de vora i paret de morter. Cocció oxidada, pasta beix ataronjada.
Ceràmica comuna ibèrica	1	1	Fragment de vora d'àmfora. Cocció oxidada desgreixant fi, pasta beix.
	4	4	Fragments de vores d'àmfora de cocció òxido-reductora. Peces de petit format
	2	2	Fragments de vores d'àmfores de cocció oxidada, pasta beix i desgreixant fi
	1	1	Fragment de vora d'àmfora. Cocció oxidada Pasta beix marronosa.
	2	2	Fragments de nanses completes d'àmfores. Una de pasta beix i l'altra de cocció òxido-reductora.
	3	3	Fragments de nanses d'àmfora. Una de cocció oxidada i l'altra òxido-reductora.
	1	1	Fragment de paret i nansa d'àmfora. Cocció òxido-reductora.
	1	1	Fragment de vora d'olla. Cocció oxidada, desgreixant fi.
	1	1	Fragment de nansa de secció plana.
	1	1	Fragment de vora i paret d'olla. Cocció oxi

			dada, pasta beix.
	1	1	Fragment de vora arrodonida i coll de gerra. Coccio oxidada, pasta ataronjada rosàcia
	2	2	Fragments de vores de bols de coccio oxidada.
	1	1	Fragment de vora i nansa de gerra bitroncocònica de coccio òxido-reductor.
	1	1	Fragment de vora d'olleta de coccio oxidada.
	1	1	Fragment de vora de coccio oxidada, pasta beix i desgrixant fi.
	1	1	Fragment de vora d'olla.
	1	1	Fragment de vora d'olla. Coccio reductora.
	1	1	Fragment de nansa de cistell. Coccio òxido reductora. Pasta beix ataronjada.
	1	1	Fragment de fons amb peu d'un plat. Coccio reductora.
	1	1	Fragment de paret i arrencament de nansa doble d'àmfora de pasta beix i desgrixant fi.
	7	1	Fragments d'una olla amb nansa lateral.
	1	1	Fragment de fons amb peu d'una olla de coccio oxidada, pasta beix.
	1	1	Fragment de nansa de cistell. Coccio òxido-reductora, pasta beix ataronjada.
	1	1	Fragment de peu de bol. Coccio reductora.
		81	Fragments informes de coccio oxidada.
		62	Fragments informes de coccio òxido-reductora.
		1	Fragment informe amb decoració pintada amb línies concèntriques de tonalitats vermelloses.
Ceràmica comuna romana	1	1	Fragment de vora d'olla. Coccio oxidada desgrixant fi.
	2	2	Fragments de vores d'olles. Coccions oxidades, superfície externa rugosa granulada.
	1	1	Fragment de vora arrodonida i coll de gerra. Coccio oxidada, pasta ataronjada rosàcia.
Àmfora púnico-ebusitana		15	Fragments informes
Àmfora itàlica	1	1	Fragment de pivot, pasta ataronjada, desgrixant de mica negra i engalba molt malmesa.
	1	1	Fragment de nansa amb desgrixant de mica negra

	1	1	Fragment de nansa de Dressel 1 amb restes d'engalba beix.
	1	1	Fragment de paret i nansa de pasta ataronjada
		3	Fragments informes amb engalba blanquinosa i pasta exfoliable.
Àmfora romana	1	5	Fragments de vora, coll i nanses d'un àmfora forma Dressel 8, de pasta marró vermellova amb desgreixant blanquinós. Les nanses presenten estries.
	1	1	Fragment de vora d'àmfora, forma Dressel 1 (possiblement producció local).
Ceràmica a mà	1	1	Fragment de vora de bol de coccio reductora
	1	1	Fragment de vora exvasada d'olla
Ceràmica vidriada moderna	6	1	Fragment de paret, coll i nansa d'un recipient amb la nansa formant angle recte respecte de l'eix de la peça. Presenta la pasta ataronjada i vidriat verd fosc intern i més clar extern.
Material metàl·lic	2		Claus de bronze

X. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Casa 3.

U.E: 02401

DEFINICIÓ: mur

Alineació de tres lloses, d'entre 0,45-0,50 m de llargària per 0,35-0,40 m d'amplària, que formen un esglaó d'accés des de l'extrem meridional del carrer nord-sud que flanqueja la casa ibèrica 3, cap al carreró que la limita a migdia, al qual dóna l'accés a l'àmbit F de l'habitatge. Aquest graó s'adossa al mur 00021, parament orientat d'est a oest que tanca F a migdia.

POSICIÓ FÍSICA:

Ignal a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02413
Adossat a:	00021
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Casa 3.
U.E: 02402

DEFINICIÓ: mur

Mur d'orientació nord-sud, d'1,60 m de llargària conservada, per 0,30-0,35 m d'amplària. És fet de pedra calcària del país, de mida petita, lligada amb terra. L'extrem sud va ser tallat en el moment d'instal·lar la canonada per a la conducció d'aigua (02415), el 1983. És, doncs, evident que aquesta estructura es deu prolongar més enllà de la tanca de la zona 0 (02413), a través del subsòl del vial que la limita a migdia.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	
Reblert per:	
Tallat per:	02413, 02415
Adossat a:	00021
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

AMBIT: Zona 0,
Casa 3.
U.E: 02403

DEFINICIÓ:
alineació

Alineació de pedres orientades d'est a oest, de 0,75 m de llargària per 0,20 m d'amplària, adossada a l'extrem oest del mur 00021. Potser, formava part d'un rebliment, remogut amb motiu de la col·locació de la canonada 02415, dipositat entre els murs 00021, 02402 i 02404, als quals s'adossa.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02415
Adossat a:	00021, 02402, 02404
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Daró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Casa 3.
U.E: 02404

DEFINICIÓ: mur

Mur d'orientació nord-sud, adossat al límit oest de la paret 00021, que tanca al sud l'àmbit F de la casa 3. Presenta una llargària de 2,75 m i una amplària mitjana que oscil·la entre 0,45 i 0,50 m. Va ser tallat consecutivament per la conducció d'aigua (02415) i per la de l'electricitat (02414). Com la unitat 02402, excedeix clarament els límits establerts per la tanca perimetral del jaciment en aquesta zona.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02413, 02414, 02415
Adossat a:	00021
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

AMBIT: Zona 0,
Casa 3.
U.E: 02405

DEFINICIÓ: Mur

Mur d'orientació nord-sud, de 0,90 m de llargària per 0,45 m d'amplària mitjana, format per pedres no gaire grans i tascons. Va ser tallat per les dues conduccions (02414, 02415) que passaven per aquest sector. Tot i que l'hem donat un número nou, sembla ser la mateixa paret coneguda d'antuvi com a 00108, que en el seu extrem sud excedeix els límits de la zona acotada del jaciment i s'endinsa per sota del carrer adjacent.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	00108
Hi recolza:	02406
Cobert per:	
Reblert per:	
Tallat per:	02413, 02414, 02415
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Casa 3.

U.E: 02406

DEFINICIÓ: mur

Parament sobre el qual recolza en part la fonamentació de la tanca perimetral de la zona 0 (02413), afectat en la cara nord per la conducció elèctrica (02414). Atès que presenta una orientació de nord-est cap a sud-oest, a l'extrem nordoriental n'hem trobat una filada mentre que al sudoccidental desapareix. Se n'ha pogut documentar una llargada de 6 m i s'observen les mateixes característiques formals dels murs descrits més amunt.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	02413
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02414
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	02405
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

AMBIT: Zona 0,
Casa I
U.E: 02407

DEFINICIÓ: mur

Mur en direcció est-oest, de 3,00 m de llargària amb una amplària màxima conservada de 0,60 m. És fet de pedra mitjana lligada amb terra. Hi recolza la tanca perimetral de la zona 0 (02413) i està limitat al nord per la conducció elèctrica (02414). És evident que s'endinsa més enllà de l'àmbit de la finca de la Diputació.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02413, 02414
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Sector 5
U.E: 02408

DEFINICIÓ: mur

Parament que presenta les mateixes característiques tècniques que l'anterior, amb una llargària conservada de 3,55 m i una amplària màxima de 0,50 m. A l'extrem oest, però, és cobert per les restes d'un paviment fet de codolets lligats amb morter de calç (02409), que també cobreix una capa de pedres (02410), la qual semblaria anivellar l'interior de les restes d'un hipotètic recinte molt malmès per les obres d'infraestructura modernes. Tot plegat es troba en una cota més alta que el mur 02411, tancament de les cisternes bessones, en què hi podria haver recolzat. La presència de la conducció elèctrica (02414) va impedir de comprovar fefaentment aquesta posició.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	02407 ?
Hi recolza:	02409
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02413, 02414
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	00240, 02411 ?
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	02410

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Sector 5.
U.E: 02409

DEFINICIÓ: paviment

Paviment de còdols lligats amb morter de calç. Presenta una potència de 5 centímetres i es documenta en una llargària d'1.75 m. Recolza sobre la preparació de pedres 02410, la qual probablement, al seu torn, cobria l'estrat d'amortització de les sistemes bessones (00240).

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02413, 02414
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	02408, 02410
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

AMBIT: Zona 0,
Sector 5.
U.E: 02410

DEFINICIÓ: estrat
d'anivellament

Estrat d'anivellament previ a la col·locació del paviment 02409. Presenta una potencia mitjana d'uns 10 centímetres. Segurament cobriria la capa d'amortització de les cisternes bessones (00240).

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	02409
Reblert per:	
Tallat per:	
Adossat a:	02408
Solidari de:	
Recolza en:	
Cobreix:	00240 ?
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Sector 5.
U.E: 02411

DEFINICIÓ: mur

Mur d'orientació est-oest que constitueix la testera meridional del conjunt format per les dues cisternes bessones del sud-oest de la zona 0. Va ser malmès per la conducció elèctrica (02414), però se'n pot apreciar clarament una llargària d'1,5 m i una amplària mitjana de 0,45 m. En realitat, la seva base ja es coneixia perquè es va posar al descobert en el decurs de la campanya de 1990 i s'hi va assignar el número 0230. Cal remarcar que aquest parament, que en realitat està constituït per dos trams -02411 a llevant i 02412 a ponent-, està adossat a la divisió longitudinal de les cisternes (0227), cosa que podria indicar que es tracta d'un tancament parcial i que els dipòsits continuaven més enllà de l'àmbit estricte de la zona 0.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02414
Adossat a:	00227
Solidari de:	
Recolza en:	terreny natural
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	00240

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Sector 5.
U.E: 02412

DEFINICIÓ: mur

És el tram de llevant de la testera meridional de les cisternes bessones. Les seves relacions són idèntiques a les de la unitat anterior.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	02414
Adossat a:	00227
Solidari de:	
Recolza en:	terreny natural
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	
S'hi adossa:	00240

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

AMBIT: Zona 0,
Cases 1 i 3 i sector 5.
U.E: 02413

DEFINICIÓ: tanca

Tanca metàl·lica amb sabata de formigó que limita per migdia el predi conegut com a *zona 0* del jaciment de Darró.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	
Reblert per:	
Tallat per:	
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	terreny natural
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	04201, 04202, 04204, 04206, 04207, 04208, 04209
S'hi adossa:	00001

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

ÀMBIT: Zona 0,
Cases 1 i 3 i sector 5.
U.E: 02414

DEFINICIÓ: conducció
elèctrica

Conducció elèctrica que transcorre paral·lela al límit meridional de la zona 0 del jaciment de Darró, col·locada el 1993 sense permís de la propietat.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	diversos estrats no excavats
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	04202, 04204, 04205, 04207, 04208, 04211, 04212
S'hi adossa:	

Darró, Vilanova i la Geltrú (Garraf)

Campanya de 2004

AMBIT: Zona 0,
Cases 1 i 3.
U.E: 02415

DEFINICIÓ: canonada
d'aigua.

Canonada que transcorre paral·lela al límit meridional de la zona 0 del jaciment de Darró, col·locada el 1983 sense permís de la propietat. Va malmetre algunes estructures de les cases 1 i 3.

POSICIÓ FÍSICA:

Igual a:	
Hi recolza:	
Cobert per:	00001
Reblert per:	
Tallat per:	
Adossat a:	
Solidari de:	
Recolza en:	diversos estrats no excavats
Cobreix:	
Rebleix:	
Talla:	04202, 04204, 04205
S'hi adossa:	

IL·LUSTRACIONS

Figura 1. Situació geogràfica de Darró

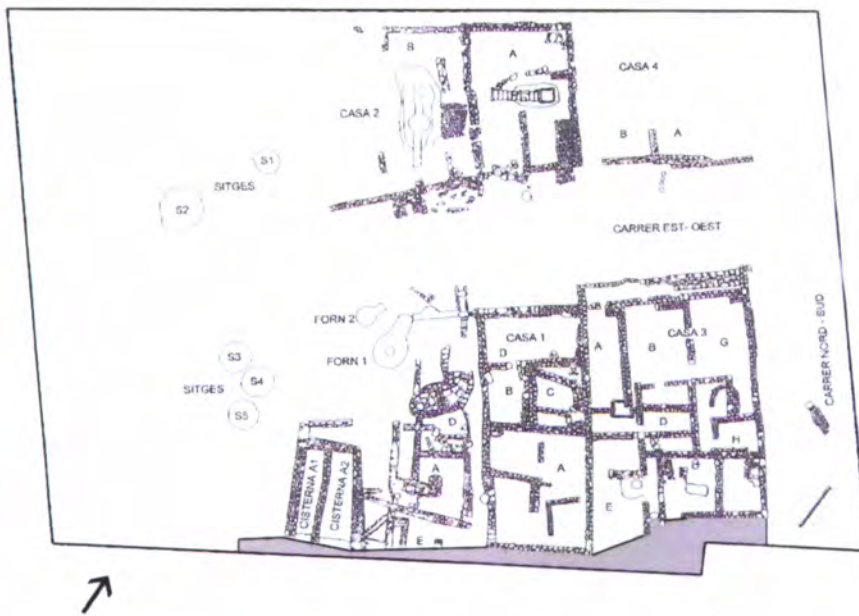

Figura 2. Zona 0 del jaciment de Darró amb la situació de la zona excavada

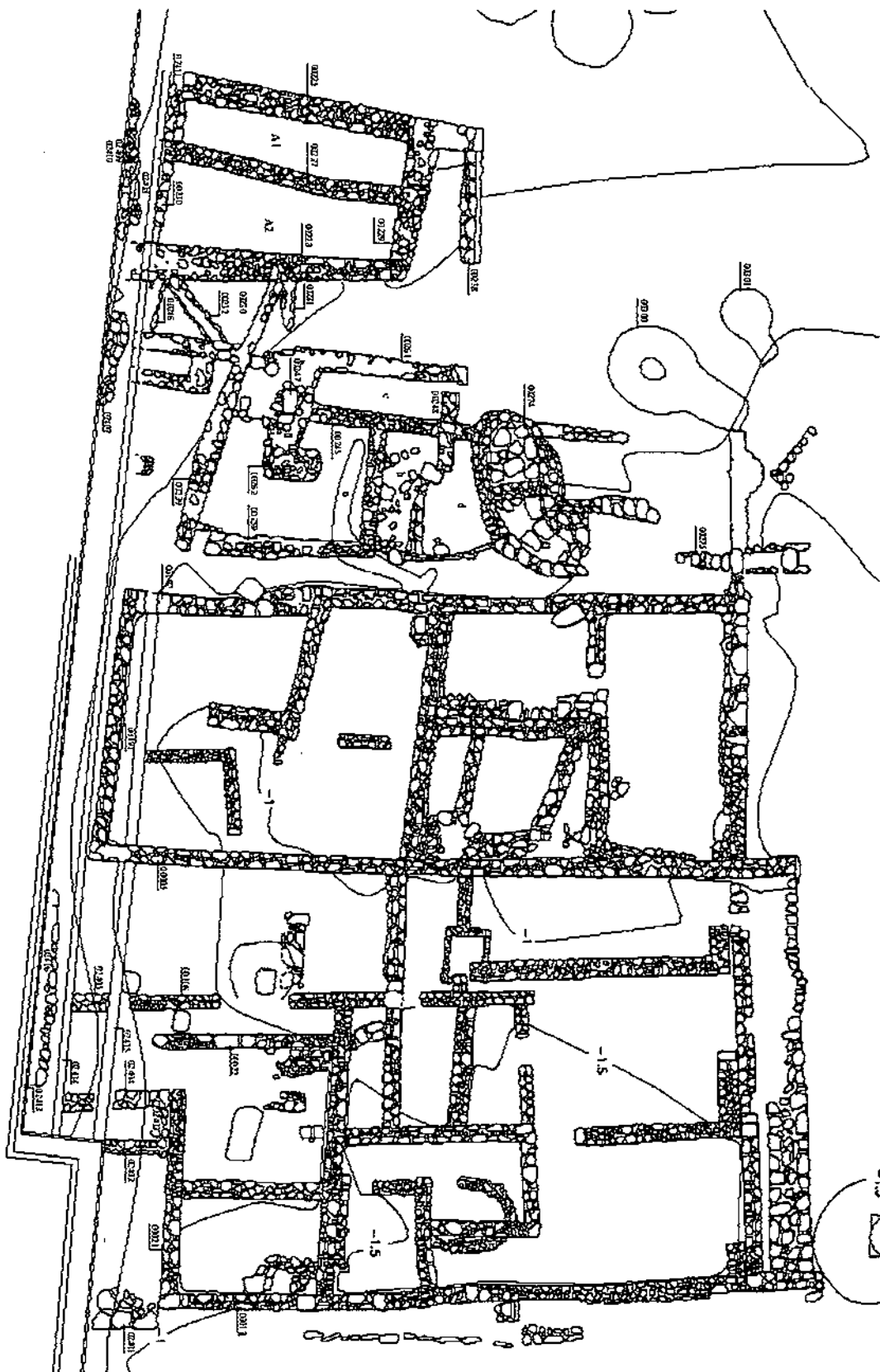

Figura 3. Planta del sector de la zona 0 objecte d'excavació amb la numeració de les unitats estratigràfiques esmentades en el text.

Figura 4. Amunt. El jaciment de Darró des de llevant. Al fons, al peu del turó de Sant Gervasi, la zona 0. Avall. Vista parcial de la zona des de tramuntana. En segon terme, s'aprecia el sector objecte d'excavació, situat al costat de la tanca metàl·lica.

Figura 5. Vista parcial del sector excavat abans de l'inici dels treballs. En primer terme, el graó 02401, adossat al mur 00021, que tanca a migdia l'àmbit F de la casa 3.

Figura 6. Vista parcial del sector excavat des de llevant. En primer terme, l'àmbit F de la casa 3. A l'esquerra, el graó 02401 i al fons, ja dins de l'àmbit E de la casa 3, la canonada d'aigua 02414.

Figura 7. Vista general de l'extrem est. En primer terme la unitat 02404 i al fons la 02405

Figura 8. Vista general del sondeig efectuat a la part est, amb les unitats.

Figura 9. Vista general de la zona est. Unitats constructives i conduccions modernes

Figura 10. Detall de la cantonada del tancat i les unitats constructives documentades

Figura 11. Vista general de la meitat oest de la zona treballada. Conducció elèctrica i restes de paraments talls

Figura 12. Detall de les restes del segon mur tallat, amb les unitats diferenciades

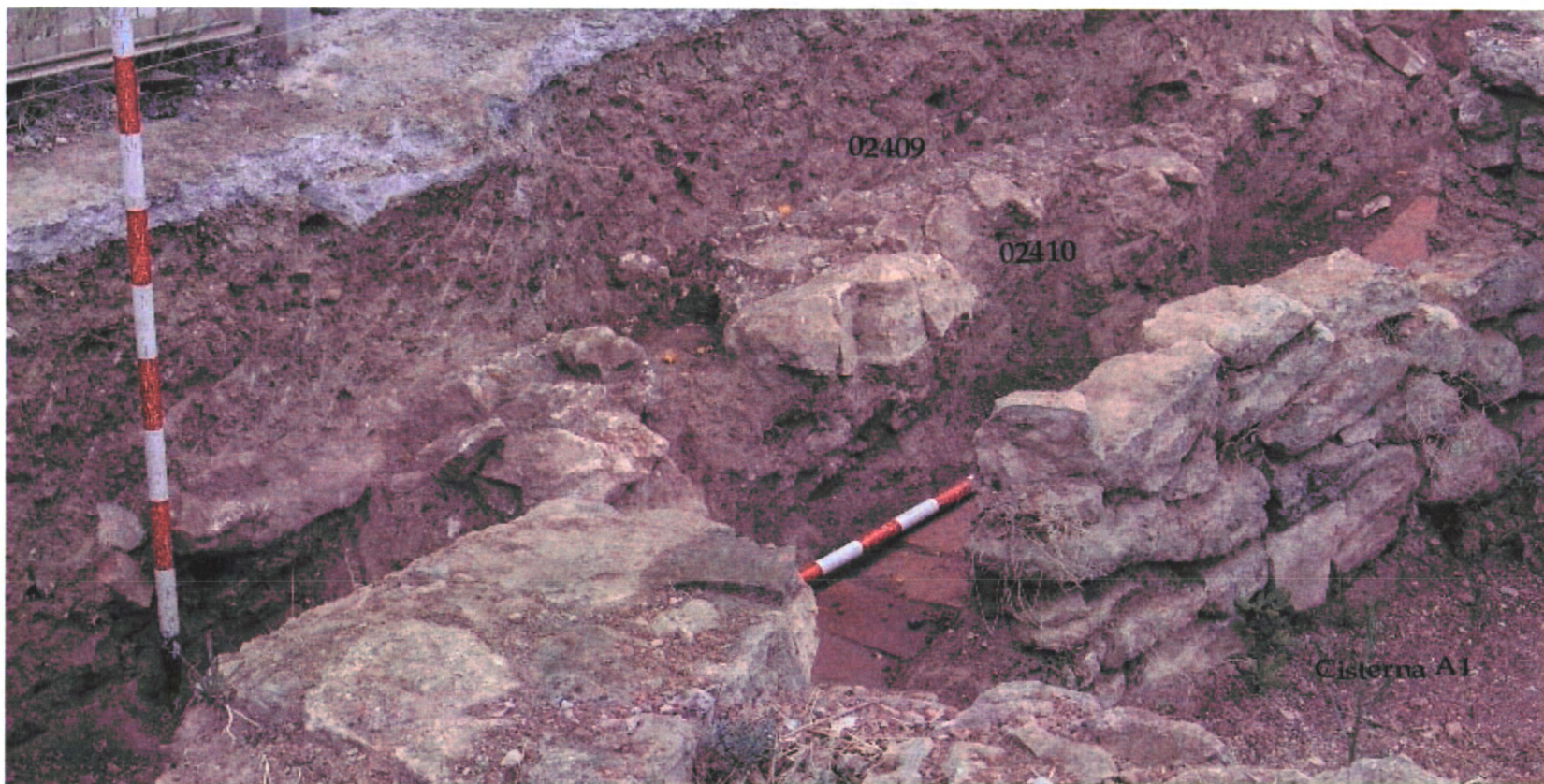

Figura 13. Detall del mur 02408 i les unitats associades: 02409 (pav) i 02410 (prep)

Fig. 14. Recorregut de la canonada elèctrica (02014) pel sector 5 i les cases 1 i 3.

Figura 15. Vista parcial de les dues canonades de servei al seu pas per la casa 1, en primer terme, i 3, al fons. A la dreta, la conducció d'aigua (02415). A l'esquerra, l'elèctrica (02414).

Figura 16. Cisternes bessones del sector 5 de la *zona 0*. Al fons, els murs 02411 i 02412, que formen la testera meridional dels dipòsits, adossats a la paret central de separació 00227.

Figura 17. Alguns materials aparegut a l'excavació. A dalt, àmfora Dr. 8. A baix, gobelet de parets fines de la forma Mayet II i origen local, i claus de bronze.

PEUS DE LES LÀMINES

Làmina I

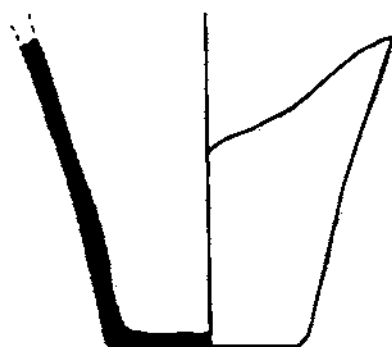
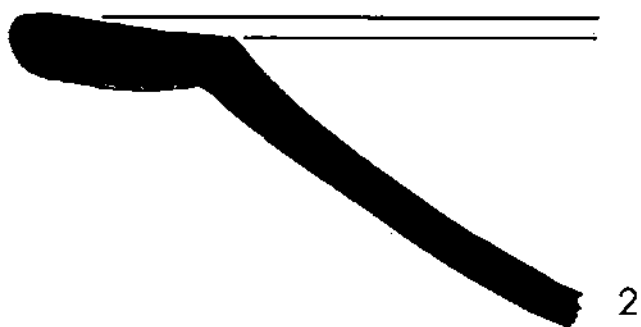
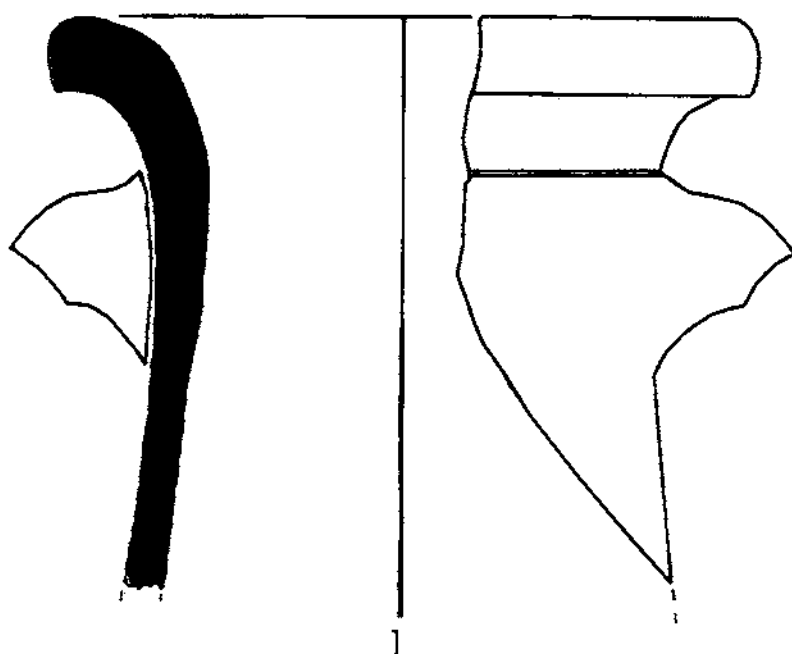
1. Àmfora romana. Fragment de llavi, coll i nanses de la forma Dressel 8. 2. Ceràmica púnica. Fragment de vora i cos de morter de pasta beix ataronjada i desgreixant fi. 3. Ceràmica de parets fines. Fragment de fons d'un gobelet de la forma Mayet II de producció local, pasta bicolor, grisa en la paret externa i ataronjada en la interna.

Làmina II

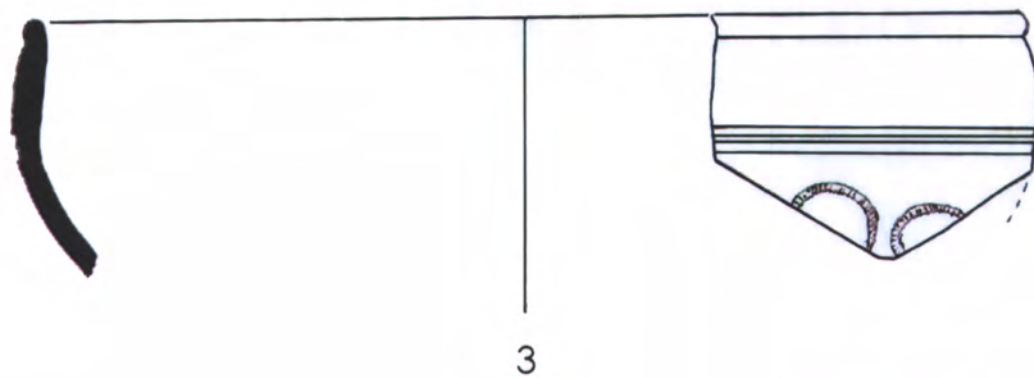
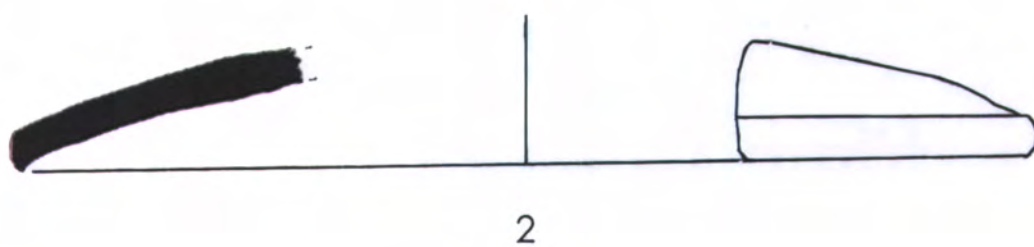
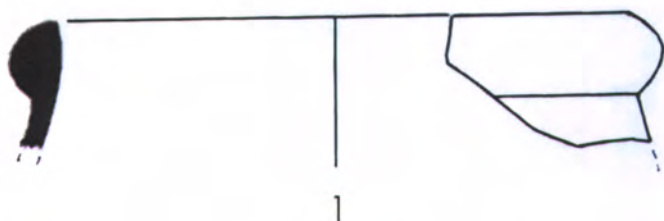
1. Ceràmica comuna africana. Fragment de vora arrodonida de gerra/olla, coccio oxidada i desgreixant fi, propera al tipus Ostia I, 267. 2. Ceràmica comuna itàlica. Fragment de vora de plat-tapadora. 3. *Terra sigillata* hispànica. Fragment de vora i paret de la forma Drag 37 amb decoració geomètrica i vegetal. 4-6. *Terra sigillata* hispànica. Fragments informes decorats de la forma Drag. 37.

Làmina I

Làmina II

4-6